

SPIS TREŚCI

Wykaz skrótów	31
Wykaz podstawowej literatury	35
Wstęp	37

Część pierwsza Charakterystyka ogólna prawa prywatnego

Rozdział I

Prawo prywatne jako gałąź prawa o kooperacyjnej (niewładczej) metodzie regulacji stosunków społecznych	41
1. Pojęcie	42
1.1. Geneza i ewolucja prawa prywatnego jako podstawowej gałęzi systemu prawnego służącej realizacji idei sprawiedliwości w sferze społeczno-gospodarczej kooperacji podmiotów prywatnych	42
1.2. Publicyzacja prawa prywatnego i jej granice	54
1.3. Cel (funkcja) prawa prywatnego	61
1.4. Podmioty prawa prywatnego	65
1.5. Przedmiot ochrony prawa prywatnego	66
1.6. Kooperacyjna (niewładcza) metoda regulacji (normowania) relacji w sferze prywatnych interesów jako dominujące (rozłączne) kryterium odrębności prawa prywatnego w ramach systemu prawnego	68
2. Zakres prawa prywatnego	73
2.1. Podstawowe kryterium	74
2.2. Ogólne prawo prywatne	74
2.3. Szczególne materialne prawo prywatne	76
2.4. Szczególne działy prawa formalnego (procesowego) o funkcjach służebnych (wykonawczych) wobec materialnego prawa prywatnego ...	77
2.4.1. Postępowanie cywilne	77
2.4.2. Prawo prywatne międzynarodowe	79

3. Podstawowe zasady prawa prywatnego	80
3.1. Pojęcie	81
3.2. Funkcje zasad prawa prywatnego	82
3.3. Katalog podstawowych zasad prawa prywatnego	83
3.3.1. Zasada autonomii woli	84
3.3.2. Zasada bezpieczeństwa obrotu prywatnoprawnego	91
3.3.3. Zasada równego traktowania (niedyskryminacji) podmiotów prywatnych	96
3.3.4. Zasada słuszności	103
3.3.5. Zasada efektywności	109
3.3.6. Metody usuwania kolizji zasad w prawie prywatnym	113
4. Źródła prawa prywatnego	115
4.1. Pojęcie i rodzaje	115
4.2. Internacjonalizacja (europeizacja) krajowego prawa prywatnego jako efekt wielości ośrodków prawotwórczych (tzw. multicytryczność) w czasach globalnych przemian	117
4.3. Różnorodność źródeł prawa prywatnego	119
4.4. Stanowione źródła prawa prywatnego	120
4.4.1. Konstytucja RP jako źródło prawa prywatnego	120
4.4.2. Ratyfikowane umowy międzynarodowe	126
4.4.3. Prawo Unii Europejskiej	127
4.4.4. Kodeks cywilny jako ogólna ustawa prawa prywatnego	129
4.4.5. Ustawy prywatnoprawne o charakterze kompleksowym (szczególnym wobec kodeksu cywilnego)	132
4.4.6. Akty wykonawcze	133
4.4.7. Akty prawa miejscowego	134
4.5. Funkcjonalne źródła prawa prywatnego, czyli nakaz uwzględniania kontekstu społecznego (sytuacyjnego) w procesie stosowania prawa	135
4.5.1. Zwyczaje i prawo zwyczajowe	135
4.5.1.1. Zwyczaje	135
4.5.1.2. Prawo zwyczajowe	137
4.5.2. Klauzule generalne o charakterze słusznościowym	139
4.5.3. Wzorce umów (ogólne warunki umów)	143
4.5.4. Rola orzecznictwa sądowego	146
4.5.5. Rola doktryny prawniczej (nauki prawa)	150
5. Zasięg przestrzenny norm prawa prywatnego	150
5.1. Związek norm prawa prywatnego z terytorium państwa	150
5.2. Prawo prywatne międzynarodowe, czyli reguły kolizyjne określające prawo właściwe w prywatnoprawnych stosunkach z podmiotem zagranicznym	151
5.3. Prawo prywatne międzynarodowe jako podstawa usuwania kolizji norm prawa prywatnego w cyberprzestrzeni	154

6. Europejskie dążenia do wspólnego prawa prywatnego (<i>ius commune europaeum privatum</i>), czyli podstawowe sposoby harmonizacji i unifikacji prawa prywatnego w ramach Unii Europejskiej	156
6.1. Prawo unijne (wspólnotowe) jako integralny składnik krajowego prawa prywatnego	157
6.2. Harmonizacja krajowego prawa prywatnego z prawem UE jako podstawowy sposób ujednoczenia prawa prywatnego	159
6.2.1. Pojęcie harmonizacji na tle unifikacji	159
6.2.2. Wspólny (jednolity) europejski rynek jako cel społeczno- -ekonomiczny harmonizacji (unifikacji) prawa prywatnego ...	161
6.2.3. Instrumenty legislacyjne harmonizacji (unifikacji)	162
6.2.4. Podstawy prawne harmonizacji (unifikacji) prawa prywatnego w UE	163
6.3. Harmonizacja (unifikacja) selektywna (sektorowa) prawa prywatnego w państwach członkowskich UE	164
6.3.1. Dyrektywa jako podstawowy instrument selektywnej harmonizacji krajowego prawa prywatnego z prawem UE	164
6.3.2. Rozporządzenie jako środek unifikacji wybranych zagadnień prawa prywatnego	167
6.4. Stan i perspektywy systemowej unifikacji prawa prywatnego w UE ...	168
6.4.1. Podstawowe nurty dyskusji o nowym europejskim prawie prywatnym	168
6.4.2. Wizja unifikacji prawa prywatnego (prawa umów) w polityce legislacyjnej organów UE	169
6.4.3. Wspólne zasady prawa jako podstawa stopniowej unifikacji (kodyfikacji) prawa prywatnego (prawa umów) w ramach UE	171
6.4.4. Kodyfikacja jako metoda unifikacji prawa prywatnego w Europie	173
6.4.4.1. Kodyfikacja w stylu kontynentalnym jako technika unifikacji prawa prywatnego w skali europejskiej	173
6.4.4.2. Konsolidacja, czyli kodyfikacja w stylu anglosaskim, jako metoda unifikacji prawa prywatnego w skali europejskiej	175
6.4.5. Projekt wspólnego systemu odniesienia (Draft Common Frame of Reference) jako podstawa europejskiej strategii unifikacji prawa prywatnego według anglosaskich wzorów ...	176
6.4.6. Projekt wspólnego systemu odniesienia (DCFR) a krajowe kodeksy prawa cywilnego	177
6.5. Tradycje prawne stanowiące punkt odniesienia w procesie unifikacji prawa prywatnego w Europie	178
6.5.1. Prawo anglosaskie (<i>common law tradition</i>) jako system odniesień w procesie unifikacji prawa prywatnego	178

6.5.2. Prawo rzymskie jako pośredni system odniesienia w procesie unifikacji prawa prywatnego w Europie	179
6.6. Prawotwórcza rola orzecznictwa Trybunału Sprawiedliwości UE	183
6.7. Unifikacja drogą przywrócenia jedności nauce prawa prywatnego w Europie	185
6.8. Unifikacja prawa prywatnego przez edukację prawniczą	186

Rozdział II

Prawo podmiotowe jako podstawa konstrukcyjna prawa prywatnego	188
1. Pojęcie prawa podmiotowego	189
1.1. Prawo prywatne jako system praw podmiotowych	189
1.2. Prawo podmiotowe według koncepcji umiarkowanego (miękkiego) pozytywizmu, czyli współczesne spojrzenie teoretyczne na tradycyjną konstrukcję prawną	190
1.3. Prawo podmiotowe w wymiarze techniczno-prawnym, czyli funkcjonalna wiązka uprawnień przysługujących podmiotom prawa prywatnego (osobom fizycznym oraz osobom prawnym)	196
1.3.1. Prywatne prawo podmiotowe a stosunek prawny	199
1.3.2. Definicja prywatnego prawa podmiotowego	200
1.4. Normatywne typy uprawnień stanowiących tworzywo praw podmiotowych	203
1.4.1. Pojęcie uprawnienia	203
1.4.2. Roszczenia	204
1.4.3. Uprawnienia władcze (bezpośrednie)	206
1.4.4. Uprawnienia kształtujące	207
1.4.5. Zarzuty	208
1.5. Podstawowa klasyfikacja praw podmiotowych	209
1.5.1. Rodzaj chronionego interesu prywatnego jako podstawowe kryterium podziału praw podmiotowych	209
1.5.2. Prawa podmiotowe majątkowe i niemajątkowe jako klasyfikacja podstawowa nawiązująca do rodzaju chronionego interesu prywatnego	210
1.5.2.1. Kryterium rozróżnienia praw majątkowych i niemajątkowych	210
1.5.2.2. Ochrona interesu ekonomicznego uprawnionego jako podstawa wyróżnienia katalogu praw majątkowych ...	211
1.5.2.3. Ochrona interesów niemajątkowych (osobistych) jako podstawa praw niemajątkowych	211
1.5.3. Klasyfikacja komplementarna praw podmiotowych wobec podziału na prawa majątkowe i niemajątkowe	212
1.5.3.1. Prawa podmiotowe bezwzględne i względne	212
1.5.3.2. Prawa przenoszalne (zbywalne) i nieprzenoszalne (niezbywalne)	214

1.5.3.3. Prawa podmiotowe zależne (związane i akcesoryjne)	215
1.5.3.4. Prawa podmiotowe definitywne i tymczasowe (ekspektatywy)	215
2. Założenia ogólne nabycia i utraty prawa podmiotowego	216
2.1. Pojęcie i sposoby nabycia prawa podmiotowego	216
2.1.1. Nabycie pierwotne i pochodne	217
2.1.1.1. Nabycie pierwotne	217
2.1.1.2. Nabycie pochodne	217
2.1.1.3. Nabycie pochodne pod tytułem szczególnym (sukcesja singularna) i ogólnym (sukcesja uniwersalna)	220
2.2. Utrata prawa podmiotowego	221
3. Wykonywanie prawa podmiotowego	222
3.1. Pojęcie	222
3.2. Konstrukcja nadużycia prywatnego prawa podmiotowego, czyli zakaz wykonywania praw podmiotowych w sposób sprzeczny z ich celem (przeznaczeniem) i regułami słuszności (normami moralnymi)	225
4. Kolidzja praw podmiotowych	234
5. Sądowa ochrona prywatnych praw podmiotowych	236

Rozdział III

Prawo prywatne w procesie sądowego stosowania, czyli podstawy sprawiedliwego (słusznego) rozstrzygnięcia sporów o prywatne prawa podmiotowe

1. Pojęcie sądowego stosowania prawa prywatnego	240
1.1. Istota	240
1.2. Podstawowe fazy decyzyjnego modelu sądowego stosowania prawa	246
2. Ustalenie stanu faktycznego sprawy	248
2.1. Pojęcie faktu	248
2.2. Ciężar dowodu	251
2.2.1. Ograniczenia dowodowe w sprawach cywilnych (dowody niedopuszczalne)	254
2.2.2. Teoria swobodnej oceny dowodów	257
2.3. Domniemania faktyczne, czyli wnioskowanie z faktów o faktach	258
2.4. Domniemania prawne, czyli wnioskowanie z norm prawnych o faktach	259
2.5. Domniemanie dobrej wiary jako tradycyjne domniemanie prawne zakładające uczciwe (lojalne) postępowanie (zachowanie) podmiotów prywatnych (stron umowy)	261
2.6. Obrona pozwanego	263

3. Ustalenie obowiązującej normy prawnej potrzebnej do rozstrzygnięcia sprawy cywilnej, czyli „szlachetny sen” o obiektywnej wykładni tekstu prawnego	264
3.1. Wykładnia (interpretacja) przepisów prawnych (tekstu prawnego) jako zobiektywizowany proces ustalenia normy prawnej (normy postępowania)	264
3.1.1. Reguły semantyczne (językowe)	271
3.1.2. Reguły systemowe	274
3.1.3. Reguły logiki prawniczej, czyli wnioskowanie (inferowanie) z norm o normach	275
3.1.4. Reguły funkcjonalne i celowościowe	277
3.2. Wykładnia prawa krajowego w związku z prawem unijnym	278
3.2.1. Zasada pierwszeństwa prawa unijnego wobec prawa krajowego jako dyrektywa systemowa	278
3.2.2. Udział sądów krajowych w wykładni prawa unijnego	279
3.2.3. Reguły wykładni przepisów prawa unijnego stosowane przez TSUE	280
3.3. Wyniki wykładni przepisów prawa prywatnego dla potrzeb rozpatrywanej sprawy	281
4. Subsumpcja ustalonego stanu faktycznego pod właściwą normę prawną (generalną i abstrakcyjną), czyli przyporządkowanie elementów stanu faktycznego do ustalonych przez sąd przesłanek roszczenia (powództwa) po przeprowadzeniu dyskursu między uczestnikami procesu sądowego	281
4.1. Pojęcie subsumpcji	281
4.2. Orzeczenia sądowe	283
4.2.1. Rodzaje	283
4.2.2. Postępowanie odwoławcze	284
4.2.3. Wykonanie	285
4.3. Dyskursywne uzasadnienie orzeczenia sądowego jako europejski standard prawny	286
4.4. Odpowiedzialność cywilna sędziego	289
5. Nadzór judykacyjny	290
6. Alternatywne wobec postępowania sądowego metody rozwiązywania sporów o prawa podmiotowe	292

Część druga

Podmioty prawa prywatnego

Rozdział IV

Osoby fizyczne	295
1. Pojęcie podmiotowości prawnej osoby fizycznej	295
2. Gwarancje realizacji podmiotowości prawnej osoby fizycznej	299
3. Stan cywilny jako wyraz tożsamości osoby fizycznej	301

3.1. Pojęcie stanu cywilnego	301
3.2. Publiczne rejestry stanu cywilnego jako przejaw bezpieczeństwa obrotu prawnego	304
3.3. Kompetencje kierownika urzędu stanu cywilnego w sferze realizacji prywatnych praw podmiotowych	306
3.4. Stan osobisty człowieka	307
3.4.1. Nazwisko i imię	307
3.4.2. Płeć biologiczna (<i>sex</i>) i kulturowa (<i>gender</i>)	310
3.4.3. Wiek	313
3.4.4. Stan zdrowia psychicznego	314
3.5. Stan rodzinny	314
4. Miejsce zamieszkania (<i>domicilium</i>)	316
4.1. Funkcja	316
4.2. Pojęcie prawne zamieszkania	319
4.3. Miejsce zamieszkania dzieci lub podopiecznych	320
5. Ochrona prawna prywatności (dóbr osobistych) osób fizycznych	321
5.1. Przesłanki ochrony prawnej prywatności (dóbr osobistych) w społeczeństwie informacyjnym	321
5.2. Pojęcie prywatności (dóbr osobistych)	326
5.3. Podstawy prawne	329
5.4. Pluralistyczna czy monistyczna koncepcja ochrony prawnej prywatności (dóbr osobistych)?	336
5.5. Podstawowe sfery (typy) prywatności	339
5.6. Przesłanki prawne ochrony prywatności (dóbr osobistych)	341
5.6.1. Bezprawność zachowania naruszydca prawa do prywatności (osobistych praw podmiotowych) jako podstawowa przesłanka niemajątkowej odpowiedzialności z tytułu jej naruszenia	341
5.6.2. Ograniczenia ochrony prawa do prywatności, czyli typowe okoliczności wyłączające bezprawność	345
5.6.2.1. Działanie podejmowane w interesie publicznym w ramach porządku prawnego (na podstawie ustawy)	345
5.6.2.2. Zgoda uprawnionego	349
5.6.2.3. Działanie w ramach wykonywania prawa podmiotowego (w warunkach niewskazujących na jego nadużycie)	353
5.6.2.4. Działania w obronie uzasadnionego (przeważającego) interesu społecznego (publicznego) lub prywatnego w zakresie określonym szczególnymi przepisami prawnymi (regułą proporcjonalności)	353
5.7. Środki ochrony prawnej (roszczenia)	356
5.7.1. Rodzaje środków prawnych	356

5.7.2. Ochrona niemajątkowa (prewencyjna) prywatności (dóbr osobistych)	357
5.7.2.1. Roszczenie (powództwo) o ustalenie (potwierdzenie) bezprawności działania wobec istnienia osobistego prawa podmiotowego (interesu prawnego)	357
5.7.2.2. Roszczenie (powództwo) o zaniechanie naruszeń	359
5.7.2.3. Roszczenie (powództwo) o usunięcie niemajątkowych skutków naruszeń dobra osobistego (prawa podmiotowego)	361
5.7.3. Ochrona majątkowa	364
5.7.3.1. Roszczenie o słuszne zadośćuczynienie pieniężne lub zapłatę na wskazany cel społeczny jako sposób naprawienia (wyrównania) szkody niemajątkowej (krzywdy moralnej)	364
5.7.3.2. Roszczenie o naprawienie pełnej szkody majątkowej	371
5.7.3.3. Roszczenie o wydanie bezpodstawnie uzyskanych korzyści przez naruszydiciela dóbr osobistych (bezpodstawne wzbogacenie)	372
5.7.3.4. Roszczenie z tytułu niedozwolonego prowadzenia cudzych spraw bez zlecenia (wbrew woli uprawnionego) jako środek kompensacji szkody majątkowej	373
5.8. Uzupełniająca ochrona prywatności	374
6. Zdolność prawna jako prywatnoprawny wyraz podmiotowości prawnej człowieka	376
6.1. Pojęcie	376
6.2. Urodzenie żywe jako początek zdolności prawnej osoby fizycznej ...	378
6.3. Czy <i>nasciturus</i> ma zdolność prawną?	379
7. Zdolność osoby fizycznej do czynności prawnych jako sposób realizacji zdolności prawnej	384
7.1. Zdolność prawna a ogólna zdolność do działań prawnych	384
7.2. Pojęcie zdolności osoby fizycznej do czynności prawnych (składania oświadczeń woli)	385
7.3. Zakres zdolności osób fizycznych do czynności prawnych	386
7.3.1. Brak zdolności do czynności prawnych	387
7.3.1.1. Skutki prawne braku zdolności do czynności prawnych	388
7.3.2. Ograniczona zdolność do czynności prawnych jako konstrukcja chroniąca interesy małoletnich lub ubezwłasnowolnionych częściowo	390
7.3.2.1. Skutki prawne ograniczonej zdolności do czynności prawnych	393
7.3.3. Pełna zdolność do czynności prawnych	396

8. Ustanie podmiotowości prawnej osoby fizycznej	397
8.1. Śmierć jako kres osoby fizycznej	397
8.2. Akt zgonu jako dokument śmierci człowieka	399
8.2.1. Sądowe stwierdzenie zgonu jako podstawa sporządzenia aktu zgonu	400
8.2.2. Sądowe uznanie osoby zaginionej za zmarłą	400
8.2.2.1. Pojęcie	401
8.2.2.2. Przesłanki uznania za zmarłego	401
8.2.2.3. Postępowanie w sprawach o uznanie za zmarłego	402
8.2.2.4. Skutki uznania za zmarłego	403
8.2.2.5. Uchylenie postanowienia o uznaniu za zmarłego	403

Rozdział V

Osoby prawne	405
1. Podstawowe założenia konstrukcji osób prawnych jako podmiotów prawa prywatnego	406
1.1. Pojęcie osoby prawnej	406
1.2. Geneza osób prawnych	407
1.3. Istota osoby prawnej w ujęciu teoretycznym	408
1.4. Funkcje osoby prawnej	410
1.5. Metoda formalna jako technika konstruowania osób prawnych w krajowym porządku prawnym	410
2. Systemy tworzenia osób prawnych	411
2.1. Katalog	411
2.2. System rejestracyjny	412
2.3. System rejestracyjno-koncesyjny	413
2.4. System aktów organów państwa	413
2.5. Osoba prawna w organizacji	414
2.6. Wpis do rejestru	415
3. Zdolność prawna, zdolność do czynności prawnych i odpowiedzialność osób prawnych za zobowiązania	416
3.1. Zdolność prawna	416
3.2. Zdolność do czynności prawnych	417
3.3. Odpowiedzialność osoby prawnej za zobowiązania	418
3.3.1. Odpowiedzialność osób prawnych za zobowiązania (całym swym majątkiem) z ograniczeniem odpowiedzialności członków (wspólników) do wysokości wniesionych udziałów (wkładów) jako zasada konstrukcyjna osób prawnych	418
3.3.2. Nadużycie formy osoby prawnej (spółki kapitałowej), czyli przełamywanie zasady nieodpowiedzialności majątkowej (osobistej) jej członków (wspólników) za zobowiązania tej osoby prawnej	419

3.3.3. Subsydiarna odpowiedzialność członków (wspólników) osoby prawnej za jej zobowiązania	420
3.3.4. Osoby prawne o subsydiarnej odpowiedzialności członków (wspólników) za zobowiązania jako odmiana osoby prawnej ...	422
4. Tożsamość, czyli indywidualizacja osoby prawnej w obrocie	424
4.1. Nazwa	424
4.2. Siedziba	424
5. Ochrona dóbr osobistych osób prawnych	425
5.1. Szczególny katalog dóbr osobistych osób prawnych	425
5.2. Środki ochrony dóbr osobistych osób prawnych	428
6. Ustrój osoby prawnej	430
6.1. Statut jako regulator organizacji i sposobu działania osób prawnych ...	430
6.2. Organy osoby prawnej	430
6.2.1. System organów osoby prawnej jako jej przedstawiciele organizacyjnych (ustawowych)	430
6.2.2. Sposób składania oświadczeń woli przez organy osób prawnych	434
6.2.3. Zakaz dokonywania przez organ osoby prawnej czynności prawnych „z samym sobą”	434
6.2.4. Organ rzekomy (fałszywy) osoby prawnej	435
6.2.5. Składanie oświadczeń woli przez osoby prawne za pośrednictwem przedstawicieli umownych (pełnomocników i prokurentów) lub przedstawicieli ustawowych (kuratorów)	436
7. Typy osób prawnych	437
7.1. Kryteria wyróżnienia	437
7.2. Osoby prawa publicznego i prawa prywatnego	438
7.3. Państwowe i komunalne osoby prawne	439
7.3.1. Skarb Państwa jako osoba prawna uosabiająca państwo w obrocie prywatnoprawnym	439
7.3.2. Przedsiębiorstwa państwowe oraz inne państwowe osoby prawne prawa publicznego	446
7.3.3. Terytorialno-samorządowe osoby prawne	447
7.4. Gospodarcze (handlowe) i niegospodarcze (niehandlowe) osoby prawne	448
7.5. Korporacje i fundacje	449
7.6. Kościelne (wyznaniowe) osoby prawne	450
8. Ustanie podmiotowości prawnej osoby prawnej	452

Rozdział VI

Podmioty funkcjonalne, czyli osoby fizyczne i osoby prawne pełniące szczególne funkcje w obrocie prywatnoprawnym	454
1. Pojęcie podmiotu funkcjonalnego	454

2. Przedsiębiorcy i konsumenci	455
2.1. Pojęcie prawne przedsiębiorcy	455
2.1.1. Zakres podmiotowy pojęcia przedsiębiorcy	459
2.1.2. Zakres funkcjonalny pojęcia przedsiębiorcy	461
2.1.3. Kryterium podmiotowo-funkcjonalne, czyli prowadzenie działalności gospodarczej (zawodowej) „we własnym imieniu”	466
2.1.4. Obowiązki przedsiębiorcy	467
2.1.5. Firma jako nazwa identyfikująca przedsiębiorcę	468
2.1.5.1. Pojęcie prawne firmy	468
2.1.5.2. Konstrukcja firmy (nazwy)	470
2.1.5.3. Firma (nazwa) w obrocie prawnym	471
2.1.5.4. Ochrona prawa do firmy (nazwy)	472
2.2. Pojęcie prawne konsumenta	473
2.3. Podstawowe instrumenty silniejszej ochrony prawnej konsumenta jako słabszej strony umowy	479
3. Pracodawcy i pracownicy	482
3.1. Pojęcie prawne pracodawcy	482
3.2. Pojęcie prawne pracownika	486
4. Przedstawiciele ustawowi i umowni (pełnomocnicy) podmiotów prywatnych	490
4.1. Pojęcie przedstawicielstwa (reprezentacji) podmiotów prywatnych	490
4.2. Rodzaje przedstawicieli	492
4.3. Przedstawiciele ustawowi	494
4.3.1. Ograniczony krąg przedstawicieli ustawowych	494
4.3.1.1. Rodzice	495
4.3.1.2. Opiekun	497
4.3.1.3. Kurator	498
4.3.1.4. Doradca tymczasowy	498
4.4. Przedstawiciele „umowni”, czyli pełnomocnicy	499
4.4.1. Pełnomocnik zwykły	499
4.4.1.1. Udzielenie pełnomocnictwa	499
4.4.1.2. Pełnomocnictwo substytucyjne, czyli ustanowienie przez pełnomocnika dalszych pełnomocników dla mocodawcy	502
4.4.1.3. Typy pełnomocnictw zwykłych	503
4.4.1.4. Zakaz dokonywania przez pełnomocnika czynności „z samym sobą”	504
4.4.1.5. Pełnomocnik rzekomy (<i>falsus procurator</i>)	505
4.4.1.6. Nadużycie umocowania	507
4.4.1.7. Wygaśnięcie pełnomocnictwa zwykłego	508
4.4.2. Pełnomocnik handlowy	509

1.1. Pojęcie	586
1.2. Klasyfikacja zdarzeń prywatnoprawnych	586
2. Czynność prawna jako instrument realizacji autonomii prywatnej	587
2.1. Geneza	587
2.2. Funkcje czynności prawnej	588
2.3. Podstawy prawne	590
2.4. Definicja czynności prawnej	590
3. Oświadczenie woli jako fundament czynności prawnej	594
3.1. Pojęcie oświadczenia woli	594
3.2. Milczenie jako oświadczenie woli	600
3.3. Oświadczenia woli w postaci elektronicznej	601
3.4. Sposób składania oświadczeń woli	603
3.4.1. Oznaczenie adresata oświadczenia woli jako podstawa podziału oświadczeń woli	603
3.4.2. Chwila złożenia oświadczenia woli skierowanego do adresata ...	604
3.4.3. Chwila złożenia oświadczenia woli drogą elektroniczną	606
3.4.4. Odwołanie (wycofanie) oświadczenia woli	607
3.4.5. Zastępcze oświadczenie woli	608
4. Ramy prawne swobody kształtowania treści czynności prawnych	609
4.1. Oświadczenie woli jako podstawowy czynnik kształtujący treść czynności prawnej	609
4.2. Natura regulowanych stosunków prawnych jako podstawa zróżnicowania zakresu swobody stron w kształtowaniu treści czynności prawnych	610
4.3. Ograniczenia swobody stron w kształtowaniu treści czynności prawnych	612
4.3.1. Zakaz dokonywania czynności prawnych sprzecznych z ustawą	612
4.3.2. Zakaz dokonywania czynności prawnych mających na celu obejście ustawy (omijanie prawa)	613
4.3.3. Niedopuszczalność dokonywania czynności prawnych sprzecznych z zasadami współżycia społecznego	615
4.3.4. Postanowienia umowne sprzeczne z właściwością (naturą) stosunku prawnego	615
4.3.5. Obiektywna niemożliwość świadczenia jako ograniczenie swobody kształtowania treści umowy	616
4.3.6. Konsekwencje prawne naruszenia zakazów ograniczających swobodę kształtowania treści czynności prawnej	617
4.4. Podstawowe składniki treści czynności prawnej	618
4.4.1. Tradycyjne typy postanowień tworzących treść czynności prawnych	618
4.4.2. <i>Essentialia negotii</i> , czyli postanowienia obiektywnie (przedmiotowo) istotne	619

4.4.3. <i>Accidentalalia negotii</i> , czyli postanowienia subiektywnie (podmiotowo) istotne o charakterze dodatkowym	620
4.4.4. <i>Naturalia negotii</i> , czyli postanowienia nieistotne (przedmiotowo i podmiotowo)	620
4.5. Warunek i termin jako podmiotowo istotne zastrzeżenia umowne ..	621
4.5.1. Warunek (<i>conditio</i>)	621
4.5.1.1. Pojęcie prawne	621
4.5.1.2. Typy warunków	623
4.5.1.3. Skutki prawne zastrzeżenia warunku	624
4.5.2. Termin	626
4.5.2.1. Pojęcie prawne terminu	626
4.5.2.2. Obliczanie terminów	627
5. Klasyfikacja ogólna czynności prawnych	628
5.1. Czynności prawne między żyjącymi (<i>inter vivos</i>) i na wypadek śmierci (<i>mortis causa</i>)	629
5.2. Czynności prawne wielostronne, dwustronne i jednostronne	629
5.3. Czynności prawne konsensualne i realne	631
5.4. Czynności prawne zobowiązujące, rozporządzające i o podwójnym skutku	632
5.5. Czynności prawne przysparzające i niebędące przysporzeniem	634
5.6. Czynności prawne kauzalne (przyczynowe) i abstrakcyjne (oderwane od przyczyny prawnej)	635
5.7. Czynności prawne odpłatne i nieodpłatne	638
5.8. Czynności prawne upoważniające i powiernicze	640

Rozdział X

Forma oświadczenia woli	643
1. Pojęcie formy oświadczenia woli jako źródło bezpieczeństwa obrotu (pewności prawa)	644
2. Zakres swobody formy oświadczenia woli	650
2.1. Zasada swobody formy	650
2.2. Oświadczenia woli składane ustnie, czyli bez utrwalenia w dokumencie	653
2.2.1. Oświadczenia woli wyraźne	653
2.2.2. Oświadczenia woli dorozumiane	655
2.2.3. Potwierdzenie nieformalnie zawartej umowy przez profesjonalistów	655
2.2.4. Potwierdzenie ustnie lub elektronicznie zawartej umowy z konsumentem lub z pracownikiem	657
2.3. Formy szczególne oświadczenia woli jako przejaw ograniczenia swobody formy na rzecz bezpieczeństwa obrotu	658
2.4. Podstawowe typy form szczególnych oświadczenia woli	660
3. Szczególne postacie formy pisemnej oświadczeń woli	661

3.1. Zwykła forma pisemna	661
3.1.1. Przesłanki ustawowe zachowania zwykłej formy pisemnej	661
3.1.2. Pojęcie prawne dokumentu pisemnego	662
3.1.3. Język dokumentu	664
3.1.4. Pojęcie prawne podpisu własnoręcznego jako graficznego znaku tożsamości	666
3.1.5. Formy zastępcze podpisu własnoręcznego	668
3.2. Zwykła forma pisemna przewidziana dla określonych rodzajów czynności prawnej (tzw. forma autonomiczna)	670
3.3. Kwalifikowane formy pisemne (dokumenty urzędowe)	671
3.3.1. Akt notarialny jako dokument urzędowy	671
3.3.2. Forma pisemna z urzędowo poświadczonym podpisem własnoręcznym	675
3.3.3. Forma pisemna z urzędowym poświadczeniem daty, czyli dokument z datą pewną	677
3.4. Forma pochodna (następcza) czynności prawnych	679
4. Elektroniczna forma oświadczeń woli jako alternatywa dla formy pisemnej	680
4.1. Pojęcie	680
4.2. Odrębność formy elektronicznej wobec formy pisemnej	681
4.3. Opatrzenie elektronicznego oświadczenia woli (danych elektronicznych) podpisem elektronicznym jako konstytutywna przesłanka dokumentu elektronicznego	683
4.3.1. Pojęcie dokumentu elektronicznego	683
4.3.2. Moc dowodowa dokumentu elektronicznego w postępowaniu cywilnym	684
4.3.3. Pojęcie prawne podpisu elektronicznego	686
4.3.4. Technika składania bezpiecznego (kwalifikowanego) podpisu elektronicznego (cyfrowego)	688
4.4. Zakres zastosowania formy elektronicznej, czyli ekwiwalentność tej formy wobec formy pisemnej	691
4.4.1. Forma dokumentowa jako uproszczona odmiana formy pisemnej o mniejszym stopniu sformalizowania i niższej mocy dowodowej	691
4.4.2. Forma elektroniczna jako ekwiwalent zwykłej formy pisemnej ...	694
4.4.3. Forma elektroniczna a autonomiczne formy pisemne	695
4.4.4. „Znakowanie czasem” dokumentu elektronicznego (podpisu elektronicznego) jako ekwiwalent formy pisemnej z datą pewną ..	696
4.4.5. Forma elektroniczna a akt notarialny	697
5. Skutki prawne (sankcje) niezachowania właściwej formy prawnej przewidzianej przez ustawę lub przez strony	698
5.1. Podstawowe rodzaje formy pisemnej pod kątem skutków prawnych jej niezachowania	698

5.2. Powiązanie rodzaju form czynności prawnych z rygorem prawnym ich niezachowania	699
5.3. Skutki niedochowania formy <i>ad solemnitatem</i>	700
5.4. Skutki prawne niezachowania formy <i>ad eventum</i>	701
5.5. Skutki niezachowania formy <i>ad probationem</i>	702
5.6. Publicznoprawne skutki naruszenia wymogów formalnych	706

Rozdział XI

Procedury zawierania umów	707
1. Ogólne reguły zawierania umów	708
2. Modelowe procedury zawierania umów	711
2.1. Charakterystyka ogólna procedur zawierania umów	711
2.2. Procedura negocjacyjna	713
2.2.1. Istota prawna negocjacji	713
2.2.2. Zaproszenie do negocjacji	714
2.2.3. Przedkontraktowy obowiązek informacyjny przedsiębiorcy wobec konsumenta jako oświadczenie wiedzy umacniające zaufanie w procesie zawierania umów	715
2.2.4. List intencyjny jako porozumienie umacniające zaufanie (wiarygodność) w procesie negocjacji	720
2.2.5. Obowiązek prawny uczciwego (lojalnego) prowadzenia negocjacji	722
2.2.6. Odpowiedzialność za szkodę w stadium przedkontraktowym spowodowaną zawinionym naruszeniem obowiązku lojalności (dobrej wiary) w trakcie negocjacji, czyli wina w kontraktowaniu (<i>culpa in contrahendo</i>)	724
2.2.7. Ochrona prawna tajemnic handlowych w procesie negocjacji	725
2.2.8. Złożenie przez strony negocjujące zgodnych oświadczeń woli obejmujących istotne elementy umowy jako moment zawarcia umowy negocjowanej	727
2.3. Procedura ofertowa zawierania umów	728
2.3.1. Istota procedury ofertowej	728
2.3.2. Pojęcie prawne oferty	729
2.3.2.1. Podstawowe kryteria	729
2.3.2.2. Oświadczenia reklamowe jako elementy oferty	731
2.3.2.3. Ogólne reguły interpretacji oferty jako oświadczenia woli	733
2.3.3. Związanie ofertą w postaci elektronicznej	734
2.3.4. Oferta lub zaproszenie do składania ofert, czyli o „odwróceniu ról na scenie ofertowej”	735
2.3.5. Związanie oferenta własną ofertą	737
2.3.6. Koniec stanu związania ofertą	738
2.3.7. Odwołanie oferty	739

2.3.8. Przyjęcie oferty	741
2.3.9. Czas i miejsce zawarcia umowy w trybie ofertowym	743
2.4. Procedura przetargowa zawierania umów	744
2.4.1. Przetarg i aukcja jako dwie odmiany procedury przetargowej o ofertowej proveniencji	744
2.4.2. Ogłoszenie przetargu lub aukcji	746
2.4.3. Wadium jako gwarancja prawidłowego przebiegu postępowania przetargowego (aukcyjnego)	747
2.4.4. Składanie ofert	748
2.4.5. Moment zawarcia umowy w ramach przetargu pisemnego	750
2.4.6. Moment zawarcia umowy w ramach aukcji	750
2.4.7. Aukcje internetowe	751
2.4.8. Unieważnienie umowy zawartej w wyniku przetargu lub aukcji	757

Rozdział XII

Podstawowe reguły interpretacji oświadczeń woli	759
1. Pojęcie interpretacji oświadczeń woli na tle wykładni przepisów prawnych w ramach sądowego stosowania prawa	760
2. Metody jako zbiór reguł (dyrektyw) interpretacji oświadczeń woli	763
2.1. Obiektywizująca metoda interpretacji oświadczeń woli jako refleks socjologicznych (obiektywnych) koncepcji (teorii) oświadczenia woli	763
2.2. Metoda kombinowana (subiektywno-obiektywna) interpretacji oświadczeń woli	765
2.3. Metoda subiektywno-indywidualna	766
2.4. Metoda obiektywno-normatywna	767
3. Reguły interpretacyjne	768
3.1. Klasyfikacja	768
3.2. Ogólne reguły interpretacyjne	768
3.2.1. Ogólne reguły interpretacyjne dotyczące oświadczeń woli	768
3.2.2. Wzorzec (test) osoby rozsądnej	770
3.3. Ogólne reguły interpretacji umów	772
3.4. Szczegółowe reguły interpretacji umów	775
4. Interpretacja oświadczeń woli wyrażonych w pisemnym dokumencie prywatnym lub urzędowym (klauzula integralności umowy)	777
5. Interpretacja elektronicznych oświadczeń woli	780

Rozdział XIII

Normatywna konstrukcja wad oświadczeń woli, czyli ochrona prawna zaufania przy dokonywaniu czynności prawnych (zawieraniu umów)	782
1. Podstawowe sposoby ochrony zaufania (interesów jednostki) w fazie składania oświadczeń woli (zawierania umów)	783

2. Pojęcie prawne wady oświadczenia woli	784
3. Ustawowy katalog wad oświadczeń woli	787
3.1. Brak świadomości (swobody), czyli złożenie oświadczenia woli w stanie zaburzeń czynności psychicznych	787
3.2. Pozorność, czyli świadomy brak zamiaru wywołania skutków prawnych	791
3.3. Błąd, czyli obiektywna niezgodność między rzeczywistością a jej odbiciem w świadomości osoby składającej oświadczenie woli	794
3.4. Podstęp jako umyślne wprowadzenie w błąd	799
3.5. Groźba, czyli wymuszenie złożenia oświadczenia woli drogą presji psychicznej	804
3.6. Wyzysk, czyli nadużycie okoliczności towarzyszących złożeniu oświadczenia woli w celu uzyskania rażąco nadmiernej korzyści	806
4. Tradycyjna konstrukcja wad oświadczeń woli a przepisy szczególne o ochronie podmiotów prywatnych (konsumentów) przed nieuczciwymi (abuzywnymi) praktykami rynkowymi (zachowaniami) wprowadzającymi w błąd	809
5. Tryb uchylania się od skutków prawnych wadliwych oświadczeń woli złożonych pod wpływem błędu, podstępu lub groźby	813
6. Zbieg (kolizja) norm o wadach oświadczenia woli w zakresie uprawnienia do uchylania się od skutków prawnych wadliwego oświadczenia woli z normami o niewykonaniu lub nienależytym wykonaniu zobowiązania w zakresie rękojmi za wady fizyczne rzeczy	816

Rozdział XIV

Nieważność jako sankcja wadliwej czynności prawnej, czyli mechanizm

kontroli legalności w obrocie prywatnoprawnym	819
1. Pojęcie wadliwej czynności prawnej	820
2. Podstawowe przyczyny wadliwości	822
3. Istota sankcji wadliwych czynności prawnych	823
4. Sankcja sędziowska jako wyraz modelu proceduralnego realizującego zasadę proporcjonalnej reakcji na określoną wadliwość czynności prawnej	825
5. Typologia sankcji wadliwych czynności prawnych o charakterze proceduralnym	829
6. Nieważność (tzw. bezwzględna) skutków czynności prawnej, tj. z mocy prawa (<i>ipso iure</i>) oraz od momentu dokonania czynności prawnej (<i>ab initio</i>) i wobec wszystkich (<i>erga omnes</i>)	830
6.1. Pojęcie	830
6.2. Przesłanki normatywne nieważności skutków prawnych czynności prawnej	832
6.2.1. Sprzeczność treści czynności prawnej z ustawą	832

6.2.2. Sprzeczność czynności prawnej z normami moralnymi (zasadami współżycia społecznego lub dobrymi obyczajami) albo z właściwością stosunku prawnego	833
6.2.3. Brak zdolności osoby fizycznej do czynności prawnych	834
6.2.4. Czynność prawna dokonana pod wpływem niektórych wad oświadczenia woli	835
6.2.5. Niezachowanie formy pisemnej czynności prawnej zastrzeżonej pod rygorem nieważności (<i>ad solemnitatem</i>)	835
6.3. Częściowa nieważność skutków czynności prawnej jako wyraz proporcjonalnej reakcji ustawodawcy na naruszenia prawa	835
6.4. Konwersja nieważnej czynności prawnej w inną czynność prawną odpowiadającą hipotetycznej woli stron jako ograniczenie zakresu sankcji nieważności	838
6.5. Ograniczony zakres konwalidacji nieważnej czynności prawnej	840
6.6. Cechy modelowe sankcji nieważności	841
6.6.1. Brak zamierzonych skutków prawnych od momentu dokonania czynności prawnej (<i>ex tunc</i>)	841
6.6.2. Tryb realizacji sankcji nieważności z mocy prawa (<i>ex lege</i>) ...	842
6.6.3. Obowiązek uwzględnienia sankcji nieważności w każdym stadium sprawy (sporu) przez sąd z urzędu (<i>ex officio</i>)	843
6.6.4. Nieważność czynności prawnej <i>erga omnes</i>	843
7. Unieważnialność (wzruszalność) skutków prawnych wadliwej czynności prawnej	844
7.1. Pojęcie	844
7.2. Podstawowe cechy sankcji unieważnialności (wzruszalności)	845
7.3. Czynności prawne wzruszalne na mocy pozasądowego oświadczenia woli o charakterze kształtującym	845
7.4. Czynności prawne unieważnialne przed sądem	846
7.5. Terminy prekluzyjne (zawite) ograniczające prawo do unieważnienia (wzruszenia) wadliwej czynności prawnej	847
7.6. Skutki unieważnienia czynności prawnej	847
8. Bezskuteczność zawieszona	848
8.1. Pojęcie	848
8.2. Podstawowe cechy	849
8.3. Zakres zastosowania	850
8.4. Skutki braku zgody osoby trzeciej na dokonanie czynności prawnej	850
9. Bezskuteczność względna	851
9.1. Pojęcie	851
9.2. Zakres zastosowania	852
9.3. Sankcja bezskuteczności względnej w razie zawarcia tzw. umowy fraudacyjnej, która czyni całkowicie lub częściowo niemożliwym zadośćuczynienie roszczeniu osoby trzeciej	852

9.3.1. Cel	853
9.3.2. Przesłanki normatywne	853
9.3.3. Realizacja uprawnień wierzyciela	854
9.3.4. Skutki uznania umowy za bezskuteczną wobec powoda	855
9.4. Sankcja bezskuteczności względnej w razie uznania czynności prawnej dłużnika za dokonaną z pokrzywdzeniem wierzycieli (<i>actio pauliana</i>)	855
9.4.1. Pojęcie	855
9.4.2. Przesłanki normatywne udzielenia ochrony pauliańskiej	858
9.4.3. Termin do wniesienia powództwa	859
9.4.4. Skutki orzeczenia bezskuteczności względnej	859

Część piąta

Uptyw czasu jako zdarzenie prawne stabilizujące obrót prawny

Rozdział XV

Przedawnienie roszczeń	863
1. Charakterystyka ogólna przedawnienia jako instytucji prawnej	864
1.1. Rys ogólny	864
1.2. Cele instytucji przedawnienia roszczeń	867
1.3. Przedawnienie roszczeń na tle konstytucyjnej zasady ochrony praw podmiotowych	869
1.4. Podstawowe typy przedawnienia	870
2. Istota prawna przedawnienia roszczeń	873
2.1. Rys prawnoporównawczy	873
2.2. Pojęcie przedawnienia roszczeń w krajowym prawie prywatnym	875
2.2.1. Istota	875
2.2.2. Zakres swobody stron w regulowaniu przedawnienia roszczeń	877
2.3. Przedmiot przedawnienia	878
2.3.1. Rodzaje roszczeń ulegających przedawnieniu	878
2.3.2. Wyłączenia niektórych roszczeń majątkowych spod oddziaływania cywilnoprawnej instytucji przedawnienia	880
2.4. Zarzut przedawnienia roszczeń	882
2.4.1. Pojęcie	882
2.4.2. Zrzeczenie się zarzutu przedawnienia roszczeń	883
2.5. Skutki przedawnienia roszczeń	884
2.5.1. Charakterystyka ogólna	884
2.5.2. Wptyw przedawnienia roszczenia głównego na przedawnienie roszczeń ubocznych	885
2.6. Nadużycie zarzutu przedawnienia	886
3. Terminy przedawnienia roszczeń	888
3.1. Charakterystyka ogólna	888

3.2. Ogólne terminy przedawnienia roszczeń	889
3.2.1. Termin trzyletni	889
3.2.1.1. Roszczenia związane z profesjonalnym prowadzeniem działalności gospodarczej	889
3.2.1.2. Roszczenia o świadczenia okresowe (powtarzalne) ...	891
3.2.2. Termin sześćioletni	892
3.2.3. Terminy szczególne	892
4. Konstrukcja terminów przedawnienia roszczeń z czynów niedozwolonych (deliktów)	893
4.1. Uwagi ogólne	893
4.2. Terminy przedawnienia deliktowych roszczeń odszkodowawczych w wypadku szkód na mieniu	894
4.3. Przedawnienie roszczeń odszkodowawczych w razie szkód na osobie	895
4.4. Przedawnienie roszczeń odszkodowawczych wynikających ze zbrodni lub występku	897
5. Bieg terminów przedawnienia	898
5.1. Uwagi ogólne	898
5.2. Początek biegu przedawnienia	898
5.2.1. Wymagalność roszczenia jako początek biegu przedawnienia	898
5.2.2. Początek biegu przedawnienia roszczeń deliktowych	900
5.2.3. Początek przedawnienia roszczeń stwierdzonych orzeczeniem sądu	900
5.3. Przerwanie biegu terminu przedawnienia	901
5.3.1. Pojęcie	901
5.3.2. Przerwanie biegu przedawnienia przez bezpośrednią czynność wierzyciela (uprawnionego)	902
5.3.3. Przerwanie biegu przedawnienia przez dłużnika (uznanie roszczenia)	903
5.4. Zawieszenie biegu przedawnienia	905
5.4.1. Charakterystyka ogólna	905
5.4.2. Zawieszenie biegu przedawnienia spowodowane przyczynami o charakterze osobistym (rodzinnym)	905
5.4.3. Zawieszenie biegu przedawnienia roszczeń z powodu siły wyższej	906
5.5. Wstrzymanie zakończenia biegu przedawnienia	907
6. Zakończenie biegu przedawnienia	909

Rozdział XVI

Terminy prekluzyjne, czyli zawite	910
1. Pojęcie	910
2. Przedmiot terminów prekluzyjnych (zawitych)	912
3. Podstawowe rodzaje terminów prekluzyjnych (zawitych)	912

4. Upływ terminu prekluzyjnego (zawitego) a losy praw powiązanych z prawem głównym	913
5. Czy dopuszczalne jest łagodzenie skutków upływu terminu prekluzyjnego (zawitego) przez stosowanie <i>per analogiam</i> przepisów o przerwaniu, zawieszeniu lub wstrzymaniu zakończenia biegu przedawnienia?	914
6. Dopuszczalność uchylenia skutków upływu terminu prekluzyjnego (zawitego) przez odwołanie się do konstrukcji nadużycia prawa podmiotowego (art. 5 k.c.)	915

Część szósta

Podstawy systemu ochrony instytucjonalnej prywatnych praw podmiotowych

Rozdział XVII

Ochrona własna prywatnych praw podmiotowych na tle systemu środków

instytucjonalno-prawnych	919
1. Pojęcie ochrony prywatnych praw podmiotowych	919
2. Podstawowe rodzaje ochrony prywatnych praw podmiotowych	921
3. Ochrona własna praw podmiotowych w granicach obowiązującego prawa	924
3.1. Pojęcie i rodzaje ochrony własnej	924
3.2. Samoobrona jako ochrona prewencyjna praw podmiotowych przed grożącym niebezpieczeństwem	925
3.2.1. Pojęcie	925
3.2.2. Obrona konieczna	926
3.2.3. Stan wyższej konieczności	928
3.3. Samopomoc jako ochrona naprawcza naruszonego prawa podmiotowego	929

Rozdział XVIII

Ochrona pozasądowa, czyli alternatywne wobec postępowania sądowego

procedury rozwiązywania sporów prywatnoprawnych	932
1. Mediacja jako rozwiązywanie sporów drogą negocjacji prowadzących do ugody	933
1.1. Uwagi ogólne	933
1.2. Podstawy prawne	936
1.3. Dopuszczalność mediacji	936
1.4. Rodzaje mediacji	938
1.5. Czas mediacji	938
1.6. Bezstronność mediatora	938
1.7. Umowa o mediację	940
1.8. Przebieg postępowania mediacyjnego	941
1.9. Poufność mediacji	942

1.10. Odpowiedzialność cywilna mediatora	943
1.11. Zatwierdzenie przez sąd ugody zawartej przed mediatorem	943
2. Sąd arbitrażowy (polubowny)	944
2.1. Istota sądownictwa arbitrażowego (polubownego) na tle mediacji	945
2.2. Rodzaje sądownictwa arbitrażowego (polubownego)	947
2.3. Źródła prawa o sądownictwie polubownym (arbitrażu)	949
2.4. Zapis na sąd polubowny, czyli klauzula arbitrażowa jako podstawa jurysdykcji	950
2.5. Zakres przedmiotowy spraw objętych tzw. zdadnością arbitrażową ...	952
2.6. Arbitrzy jako sędziowie prywatni	953
2.7. Postępowanie przed sądem arbitrażowym	957
2.8. Orzeczenia sądu polubownego	959
2.9. Uгода przed sądem polubownym	959
2.10. Współdziałanie między sądem polubownym a sądem powszechnym	960
2.11. Kontrola sądu polubownego przez sąd powszechny	961
2.12. Uznanie lub stwierdzenie wykonalności wyroku sądu polubownego lub ugody przed nim zawartej	962
2.13. Skarga o uchylenie wyroku sądu polubownego	963

Rozdział XIX

Ochrona prywatnych praw podmiotowych przed sądem powszechnym

(państwowym)	965
1. Charakterystyka ogólna ochrony sądowej prywatnych praw podmiotowych	966
1.1. Prawo do sądu powszechnego (państwowego) jako prawo podmiotowe człowieka (jednostki)	966
1.2. Ochrona prywatnych praw podmiotowych przed wyspecjalizowanymi organami sądowymi	969
1.3. Skarga konstytucyjna	970
1.4. Ochrona prywatnych praw podmiotowych w elektronicznym postępowaniu sądowym	972
2. Powództwo jako podstawa ochrony prywatnych praw podmiotowych w postępowaniu przed sądem powszechnym (państwowym)	975
3. Sprawiedliwość proceduralna jako podstawowa idea współczesnej procedury sądowej	977
3.1. Pojęcie	977
3.2. Jurysdykcja ogólna	978
3.3. Jurysdykcja inherentna sądu	981
3.4. Nadużycie praw procesowych (procedury sądowej)	981
3.5. Dyskursywne (argumentacyjne) ustalenie stanu faktycznego i normy prawnej (konkretnej i indywidualnej) – dyskurs sądowy	983

Rozdział XX

Ochrona prywatnych praw podmiotowych w postępowaniu przed organami międzynarodowymi	984
1. Subsydiarność ochrony prywatnych praw podmiotowych przed organami międzynarodowymi wobec ochrony krajowej	984
2. Skarga indywidualna do Komitetu Praw Człowieka w Genewie	985
3. Skarga indywidualna do Europejskiego Trybunału Praw Człowieka w Strasburgu	987
4. Skarga do Trybunału Sprawiedliwości UE w Luksemburgu (Sądu Pierwszej Instancji)	990
4.1. Zakres możliwości powoływania się przez podmioty prywatne na prawo unijne (wspólnotowe) w ramach postępowania przed sądem krajowym	990
4.2. Dopuszczalność wnoszenia skarg indywidualnych przez podmioty prywatne do TSUE (Sądu Pierwszej Instancji)	991
Skorowidz przedmiotowy	995
Table of Contents	1005